

Schmitt Jenő

FELEKEZETNÉLKÜLI
TESTVÉRKÖZÖSSÉGEK

A SZELLEM VALLÁSA ALAPJÁN.

ÜNNPEIES SZÓNOKLATOKKAL ÉS IDEVÁGÓ
TÖRVÉNZAKASZOKKAL.

BUDAPEST, 1899.

FRIED ES KRAKAUER KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJA DALSZINHÁZ-UTCZA 10.

Mi a régi világ alapját készülünk elhagyni, az öntudatnak, a világnézetnek, de az életnek is egészen új világába k(dl hogy lépjünk már most. Mi nekünk már most komolyan és alaposan szakítunk keli a régi világ minden politikai és vallási szervezetével, különben soha sem érhetjük el az új kort, a szabadság, szeretet és közösség világát.

A népnak két bálvánnyal kell szakítani, amelyek a régi világ főoszlopai: a *politikával* azaz az *állammal* és a *theologiával* azaz az *egyházzal*.

Vannak akik azt mondják: új jog, új törvény fogja hozni ezt a szabadságot. Ezek az emberek még mindig a régi világban élnek lelkükkel, gondolatukkal. Ezek az emberek nom tudják, ami ugyancsak nyilvánvaló, hogy minden törvény a kényszernek, az erőszakuralom szervezetének a jogilag kötelező szabálya.*¹) Az erőszaknak bármilyen szervezete legyen az a tőke alapján, vagy akár a szociáldemokrata-vezetők központi uralma alatt szervezve, minden a kizsákmányolásnak és rabszolgáságnak a szervezete, ahol aztán a központból a földek és gyárak felett rendelkező hatalmaskodók még nagyobb rabszolgáságból viszik a népet, mint a mai hatalmaskodók. Ebből látszik, hogy nem valamely osztály, hanem az erőszakuralom a rabszolgáság és a kizsákmányolás oka. Amíg emberek embertársaik egy részét gyilkoló fegyverek viselésére hatalmazzák fel és nekik ilyenekkel maguk is szolgálnak, addig rabszolgáik lesznek a fegyvertelenek a fegyveres erővel rendelkezőknek.

Látjuk, hogy Németországban, Francziaországban és egyebütt az általános választási jog nem változtat semmit a nép sorsán, hanem csak a népvezérek sorsát javítja, új nagyságos urakat teremt, akik látszólagos ellenzékeskedéssel más

* A törvény *jogi* kötelező erejét írásban megtámadni nem bűn, hanem ostobaság. Ez a kötelező *evő* ugyanis nem jelentbet mást, mint azt, hogy a törvénynek megfelelő kényszer szabály szerint alkalmazható, ami minden törvénynél magától érte. *Erkölcseleg* azonban, nem lehet kötelezni ilyen utón: az erkölcsi törvényen a tételes törvény ép oly kevessé változthat valamit, mint a csillagok mozgásának törvényén.

urakkal megalkudnak a nép bőrén. A jog minden csatlakoztatásával csapdája volt, melyben a népet a jobb kenyér csalogató jelszavával agy ejtették tőrbe, mint a szalonnával az egeret. Új jogokat kérni annyi mint új lánczokat kérni és új urakat. Hogy a nép ezt mindenkor nem értette, okozta, hogy minden újra ügyes embereknek áldozata lett, akik a „nép uralma,” a „demokrácia” címe alatt minden csatlakoztatását csak saját uralmukat készítették elő. Még Marx kommunista felhívásában is csak a kényszer új rendjét hangoztatja.

Könnyű dolog nagy politikai mozgalmakat előidézni. De mindenek a pártmozgalmak és forradalmak nem változtattak semmit a nép sorsán. A társadalom külső formáján változtattak, de, nem a nép leigázásán és nyomorán; nem változtattak pedig azért, mert a régi világnezzel a régi gyűlöletre és erőszakba és bosszúállásra hajló aljas érzésű, szolgáságra termelt ember maradt.

De már kezd ébredezni a földnél körében az új világnek a világossága, már támad az a nap, melynek csendes sugarai hatalmasabbak minden erőszak tomboló viharjánál, már kezd lengeni a nép körében a magasztosabb, a világmegváltó gondolat, mely egyedül a jog, azaz a szolgáság világából a szabadság és szeretet istenországába vezet. A jog a kényszer rendje: mi a szabad egyezkedés rendjét akarjuk. A jog a központi uralom rendje: mi a csoportok és egyének függetlenségét akarjuk. A jog az erőszak rendje; mi a szeretet kapcsaval egyesített emberiség testvéri szabad szervezkedését akarjuk. A jog s megtorlás és bosszú rendje; mi a végtelen könyörület, az isteni szelídsgé szent tanát hirdetjük, mely a bűnössben is csak beteget lát, akit gyógyítani kell. Még a legmélyebben el-sülyedt embernek lelkében is paradicsomok szunnyadnak és a mi hivatásunk ezeket benne ébreszteni. A mi Ítéletünk a végtelen könyörület ítélete.

De a legborzasztóbb dolog az, hogy ezt a bosszúvágyat, ezt a kegyetlenséget, ezt az uralomvágyat dicsőítik és istenítik az emberek isszonyú mennyei bálványkép alakjában, mely gyöngé teremtményeket örökké kínogni képes, és a melylyel az isteni szeretetet gyalázzák. *Ez a különböző egyházak bálványhüve, mely a földi uralomvágy és szolgáság és kegyetlenség és bosszúvágy legfőbb támasza, ét minden nyomor utolsó alapja.*

Örök igazság tehát: *csakis ezek a szelídlelkűek fogják bírni a földet*, nem az erőszakosok és a bosszút lihegők; ezek szükségek rabszolgák, mert a régi világ aljas elvével saját rabszolgáságukat szentesítik.

Ne gondolják, hogy a szelídsgé fegyvere gyenge. Az üsükereszténység az erőszak mellőzését hirdette és ha nem olyan

gyermekes a nép és a papok által nem hagyja magát tévűtra vezetni, kardcsapás nélkül megdönti a hatalmas római birodalmat, melyet alapjában már megingatott, Tekintély nélkül nincs uralom.

A krisztusi erőszaknélküliség szent elve a szabadság egyedüli útja.

A régi vallás eldől, eldől már a földnép szívében is. Az erőszak, az uralom, a minden emberi kegyetlenséget felülmúló mennyei kegyetlenség bálványa ledől a menyek trónjáról. Ledől az emberi szívben és csak azok lehetnek szabaddá, akiknek szivében le van döntve az uralomvágy és a boszúállás mennyei rémképe.

Mert hissz Krisztus is azt jövendölte, hogy az igazság Lelke, a Szellem nyilvánvalóvá fogja tenni, hogy *e világ Fejedeleine, az uralomvágy mennyei bálványa, immár el van ítélezve.* (János evang. 16 fej.)

De nem is állhat meg az a régi szolgahit a mai felvilágosodás és tudománynal szemben. Az ég ott fenn a földi lélkörön túl, a világűr, melyet finom éterszerű anyag alkot, csillagokkal, a földhöz és a naphoz hasonló égitestek által be van töltve a végtelenbe. A föld golyó, melynek központja felé van a lenn, és mely tengelye körül forog. Ott az égben nincs tehát se fönn, se lenn, se kezdet, se vég és ez az ég, a mit mi ugy látunk, mint valami kupolát, az csak *látszat*. A földgolyó másik oldalán Ausztráliában ellenkező irányban van a fönt és a lent. A pokol is, a mennyeiország is mi bennünk van. Nem is ülhet tehát olyan mennyei sátorban, a mely nem létezik a mennyei Úr az angyalok karával. És nem is ülhet olyan pokolban lenn, a mely nem létezik az Ördög az Örökké kínzott szerencsétlen bűnösökkel. *Ezt mondjátok az egyházak híveinek és a baptistáknak és nazarénusoknak egyaránt.*

Tehát csakis testiség volna és a testiség szük önzése és az állatiasság erőszaka volna az egyedüli, ami létezik? Hisz ha így volna, amint a materialisták hiszik, akkor igaza volna a hatalmasoknak, ha önzően erőszakot gyakorolnak. *A materialisták, az anyagiság híveinek tana tehát épen úgy a szolgáság tana mint a papok tana.*

Csakis más nemesebb magasabb öntudat fogja felszabadítani a világot. Magas öntudat lehetetlen olt, a hol pusztta sárnak és pusztia nyomorult állatnak vallja magát az ember. Mi valljuk az Isteni Életet, de nem keressük az uralom kegyetlen bálványképében, hanem a minden egysítő Életben láttuk az Istant a mindenben és az emberi kedély mélységében, mindenekben és mindenek felett.

Ne keressük ott künn holt könyvekbenős holt falak kö-

zött. no fekete ruhás emberek szavaiban az Istenség kinyilatkoztatásai. Keressük saját magunkban, lelkünk mélyeiben, aa ész világosságában és a szeretet melegében az eleven isteni Lelket, mely minden magaslatai felé vonz és a mely a világot felszabadítja.

Amit mi *szellemnek* nevezünk nem valami járó lélek, hanem az isteni életnek, a mindeniséget összekötő életnek saját-szerű kisugárzása. Valamint a napvilágban rejlik a sokféle szívárványszín, úgy a minden összekötő, az isteni életben az egyes emberek sajátszerű szellemi élete. Valamint mindenütt, a hova a napvilág hatol, ott rejlik a sok színárnyalat a nagy mindeniségekben, úgy a mi szellemi életünk is betölti a nagy mindeniséget és egy a lényekkel mind, jóllehet sajátszerű és öseredeti tevékenysége a közös életnek az egyes ember szellemi élete. Onnét van, hogy a mindeniség végtelenségéről tudunk és együtt érzünk a többi lényekkel, és különösen embertársaink ügyével bajával, mintha a mi bajunk volna. Az ember teste azonban ennek a mennyei sugárnak a tükre. Ha a tükről eltörök, nem látszik a sugár, de azért megmarad és új alakban újra feltámad majd újonnan született gyermekben jövő nemzedékekben az emberiség életében.

Ami jót teszünk testvéreinkkel, azt saját magunk számára is cselekedtük; a miképen önfeláldozóan kiízdve elő készítjük jövő nemzedékek jólétét, szabadságát, úgy fogunk magunk is boldogulni azok körében; azt a földi mennyországot amit gyermekeink és késő itódaink számára készítettünk, azt saját magunk számára készítettük elő. Csakis az a nép, a mely ezt tudja, lesz elég erős, hogy feláldozza akár életét is a szabadság isteni öntudatáért és a jövő nemzedékek jóléteért; csakis ilyen nép fogja kiküzdeni a szabad jövőt a szellem fegyverével.

Nem is azt tanította Jézus, hogy: ott túl a felhők mögött fogjátok lelni a mennyeknek országát, hanem: „*Jöjjön hozzánk a te országod*”, azaz valósuljon itt a földön az istenek országa, a szabadság országa.

És azt mondotta a mennyek országáról: „*Ne itt vagy amott keressétek: az Istenek országa tibennetek vagyon.*” Ez a szeretetnek végtelen élete, mely öseredeti alakban szunnyad minden emberben. Ez a világfái szabadító hatalom.

De valamint a tél jegét nem törheti meg a tomboló éjszaki vihar, valamint a tavasz nem állhat be a nap mennyei sugarai, világossága és melege nélkül, mely a zsarnok tétejére megtöri és a földet termővé teszi, úgy hiába fogjuk próbálni külső erőszakkal megtörni a földi zsarnokság jegét. Nem a vas, vagy apuskapor fogja megtörni ezt a jeget, hanem egyedül ama mennyei napnak a sugárzása, mely nem ott

künn, hanem mi bennünk kell, hogy felkeljen az isteni mindennt egyesítő öntudat viláágopsságával és a szeretetnek szent melegével. A szellemnek eme napja fogja egyedül termővé tenni számotokra, ezt a földet. Új világkorszak megalkotására, a Jezsaiás béke országának megalkotására van hivatva ez az öntudatos szent nép délszláv és egyéb testvérnemzetei, Egykoron messze Keleten a magyarhoz rokon nép az Eufrát és Tigris völgyében a Saumériák és Akkádok kezdették meg az első embert történelmi művelődést. És ez a magyar nép és testvérnemzetei itt a Tissa és Duna völgyében fogják megkezdeni a művelődés ama korszakát, a hol az emberiség nagyban először isteni öntudatra ébred. Népek vezércsillaga lesz újra ez a nép és véres kard nélkül csupán lelki fölényével legyűrve az állati erőszak sárkányát, nagyobb birodalmat fog hódítani mint Attila és tartósabbat, a Szabadság ama világbirodalmát, amely el nem fog dölni soha.

Hajdanában ennek a népnek az ösvallása a *Világosság* volt, vallása volt, mely a Sötétség hatalmával, az Ármánnal küzdött. A nap és a harcz eme istenének áldoztak fehér lovakat. Most csak haladottabb művelődés magaslatán a szent Világosságnak a tanához vezetik vissza ezt a népet, mely lelki világosság fénylebb minden égi napok ragyogásánál. Ez az eleven istenség, melyet az emberben ébreszteni kell. Az egymásra tornyosult égitestek rendszerénél nagyobb az emberi ész, mely a világegyetem végtelenségének gondolatát szemléli; a napok tűztengerénél nagyobb az emberi *szeretet*, melynek szent lángja a lények mindenét egy nagy egészbe összeolvasztja; a világegyetem központja nem valami központi nap, hanem az emberi szív. Az a szív, a melyben a mindenket egyesítő isteni szeretet napja feltámadt és a mely meg fog küzdeni győzelmesen a testvéri összetartás, az önfeláldozó szeretet erejével ama pokoli sötétséggel és Armánynyal, e világ hatalmával.

Ezt a magasztos öntudatot azonban az életbe át kell vinni. Az egész élei kell, hogy ennek az elvnek eleven vallása legyen. Ennek a tudatnak a napnál dicsőbb ragyogása aranyozza be ennek a gyötört szegény népnek az életét a bölcsőtől a sírig; isteni fénysugarai, melyek erősebbek a halálnál, a síron túl is felemelik az emberiség örök életébe.

Ennek az isteni életnek a tudata, mely a szeretetnek napja, kell hogy *testvéri közösségen* egyesítse mindeneket, akiknek szent hivatása szegény, testvéreik és a világ megváltásán közreműködni. Mert Krisztus is csak azért Megváltó, mert bennünket arra tanított, mi kép váltsuk meg magunkat az isteni, öntudat világfelszabadító hatalmával. Egy család, egy lélek kell, hogy legyen a testvérek köre. Mindegyik mérsékletes

józan életű és szelíd minden egyes ember iránt, bárki is legyen az, vele szemben erőszakot ne alkalmazzon, de ujjara; se érintse. De bátran vallja a világ előtt a fenálló rend állati erőszak elvének az aljasságát és a krisztusi szelídség egyedüli fenségét. Visszás ügyeiket maguk közt a testvérközösségenben intézzék el békésen és ne perlekedjenek hatóság előtt, mert ez az erőszakhatalom elismerése és gyakorlása. Alkossanak fogyasztási és termelő szövetkezeteket. Gondoskodjanak azokról, akik sajáthibájuk nélkül keresetnélkül vannak. Ne legyen henyérő, de ne legyen éhező ott, ahol a testvérek kenyerüket megosztják avval, aki szerved a szent ügyért küzdve. Ez nem kegyelem, amiben részesítik a testvérek, hanem szent kötelessége a szeretetnek.

Ha másképen gyülekezni nem tudnak, (mert vallási célból a törvény értelmében minden bejelentés nélkül is szabad gyülekezni) minden zsarnok és törvénytelen beavatkozással szemben a menekvés a családi tűzhely. Azért oly fontos, hogy a családdal és az élet minden mozzanatával forraszszuk egybe szent eszménket, azaz hogy vallássá tegyük. A hatalom feloszlathat kongresszust, népgyűlést, országgyűlést, egyletet, de fel nem oszlathatja a család szentélyében és a szívek mélyébőn a nép szabad vallási öntudatában gyökerező testvérközségei. Ám dúlja fel ezt a családi szentélyt, ám dúlja fel a hol tak koporsóját is! Ez a testvérközösség a kő, melyen minden össze fog zúzódni, ami vele összeütközik: össze fog tömi ezen a sziklán a mai világ egész alkotmányána.

Nem fogják akadályozhatni, hogy a házigazda a szegényes vacsorára (vendégségre) hívja meg baráti körét: *a szeretet vendégségére*, mely egyszerűen kenyérből és hígított borból vagy teából, vagy egyszerűen kenyérből és vízből állhat. Az, akiben a lélek megszólal, be fogja vezetni ezt az egyszerű vacsorát néhány szóval, hogy *ez a falat, melyet megosztanál a szeretet és ködösségi jelképe, a jövő magasztos közösségenek a jelképe, melyet mar Krisztus így értett és emlékezetül hagyományozott, hogy megvalósítsuk a szeretet, a szabadság, a közösség szent elvét az életben, a társadalomban is*. Ennek a közösségnak tudata, az eleven Istenség, mely bennünk lakzik, mely minden egyesít, és amely istenség nem valami kegyetlen mennyei zsarnok bálványképe, hanem az ész világosságának a hatalma, a mely győzni fog az uralkodó sötétség hatalma felett, és a szeretet minden egyesítő melegének a hatalma, mely önfeláldozó működésével, melyet az emberiségre napsugárhoz hasonlóan áraszt, teremteni fogja az új korszak tavaszát. És ez ital az élet, a minden egyesítő isteni Életnek a jelképe, a melyben mi Egy vagyunk de együttal önálló alakban mindegyik ennek a minden egyesítő Életnek nyilvánulása, valamint ez a Úszta átlátszó ital mindenkit üditve, benne csakis saját erejét ébreszti, úgy a közös isteni Élet nem akasztja

meg és nem zavarja meg a szabad egyéniséget nyilvánulása hanem mindegyikünk öseredeti végtelen élet, a minden-, összekötő isteni életnek egy-egy sugara. Vendégségünk tehát a szabadság és a közöség jelvénye.

Hasonló ünnepélylyel fogadhatják az újonnan született gyermeket a testvérközösség körében. Ám írják körül, avagy módosításák a testvérek szabadon, lelkük sugallata szerint, a szavakat, melyeket én itt leírok, minden egyes alkalomra, de fődolog, hogy mindenkor a Lélek beszéljen az illetőből és ne vájon semmi pusztta formasággá, mint a milyenné vált az egyházakban, az ő megmérévedett vak és holt hitükkel.

A gyermek születésének ünneplése csak részben pótolja azt, a mit a keresztelés eddig jelenteni akart. Csakis a teljesen érett-kom ember szabad elhatározása avathat fel valakit a mi testvérközösségeink tagjává, nem valami kényszer, a mit már az apró gyermekkel szemben gyakorolnak és a hol más valaki tesz ígéretet helyette. Épen ez a kényszer az, a mi a szabadság és igazság elvével össze nem egyeztethető az egyházak keresztelésénél, a melyet mi tehát szükségkép elvetünk, mert evvel a kényszerrel csak a jövő szolgáságra avatják fel a gyermeket. (A felekezetnélküli nem tartozik az állami törvény értelmében sem gyermekét megkeresztlelni). Mi tehát a gyermek ünnepies bemutatásánál csakis reményeknek és óhajoknak adunk kifejezést. Ilyen alkalommal körülbelül így szólalhatnak fel:

„Ezt a gyermeket, ezt a felcsirázó szellemi életet, mi a földi élet forrásának, a napnak matatjuk be, annak jelképéül, hogy majdan a szellem világosságának a harczosa legyen, melynek minden felszabadító hatalma szent melegével ifjú életre fogja ébreszteni, az emberiséget, a benne szunnyadó isteni életre. Valamint a télnek vetései-ben reménykedünk, hogy ébreszteni fogja őket a mindég magasabbra emelkedő nap, úgy reménykedünk ebben a gyermekben, hogy a szellemnek az a győzelmesen haladó napja fél fogja ébreszteni, hogy majdan a közösség, szabadság és szeretet földi istenországának az előkészítője és harczosa legyen és éljen ebben a világosságban, mely minden halál fölé emelkedik, és egynek tudja magát avval az Atyával, aki a szeretet életközössége és minden Életnek a forrása és a Krisztussal, akiben először ébredt öntudatra ez az isteni Élet és az Igazság Lelkével, aki minden igazságba, a Szellem új világába vezet bennünket.

Családjuknak érett korú tagjait, a kik már a tant megérteni képesek, valamint minden embert, a kiben a minden egyesítő isteni életnek öntudata ébredt és a ki igazán megértette tanainkat (a miről a testvérek előbb meggyőződnek) és

szakítva régi életével, hajlandó azokról életében is tanúságot tenni, hasonlóképen ünnepélyesen avathatják be a testvérvörösség kötelékébe.

Minthogy ez a lépés szabad elhatározás, az első szó itt a jelentkezőt illeti meg, aki körülbelül így szólalhat meg, meggyőződését vallva:

Testvéreim! Fogadjanak be a krisztusi erőszaknélküliség és a Szellem vallásának, a szabadság és szeretet testvérvörösségenek kötelékébe! Én szakíttam e világgal, e világ Fejedelmével, az uralomvágy, kegyetlenség és erőszak bálvány képével, a mennyben és a földön! Én nem fogok ennek a bálványnak szolgálni semminemű formában és valamint az ö műveit lelkem mélyében, kárhozatom, úgy kárhozatni is fogom nyíltan az egész világ színe előtt is. En Krisztussal egyetemben szakíttam az Állat, az erőszak és a gyűlölet elvével és országával és soha emberhez nem fogok nyúlni erőszakkal és még szent ügyünk ellenségeivel szemben is csak elviünk isteni szelidsegének fegyvereivel küzdeni, mert tudom, hogy még a legelsőyledtebbnek lelkében is mennyországok szunnyadoznak, melyekre őt ébreszteni kell és hogy minden ember a szeretet napjának őseredeti sugara, a mindeniséget átható isteni életnek egy-egy sugara, végletes élet a végétlen életből, a közösség életéből. En az ész világosságában és a szeretet minden egyesítő hatalmában, mely bennünk a mindeniségen és mindenek fölött nyilvánul, látom az eleven Istant. Én a lelk világosság küzdője akarok lenni! Én az élet minden egyesítő forrásával, a közösség isteni életével, az Átyával és Krisztussal, aki ezt az életet mi nekünk hirdette és a bennünket minden igazságba vezető igazság Lelkével egynek tudom magam és szolgálatának akarom feláldozni egész életemet, részessé válna így az isteni életben. Fogadjanak tehát testvérvörösségek kötelékébe.

Erre egyik testvér, az ügy idősebb híve, körülbelül így szólalhat meg:

Meggyőződtünk arról, hogy benned az Igazság, a Szeretet és a Szabadság lelke megszólalt és hogy igazi testvérink akarsz lenni és hogy szakítottál e világ fejedelmével, az erőszak, a gyűlölet és a bosszívágy minden halványával és hogy az ember isteni öntudatának, a világosságnak küzdője akarsz lenni. Testvérek fogadunk be a krisztusi erőszaknélküliség, a Szellem vallása, a szabadság és szeretet testvérvörösségebe. Tudd meg tehát, hogy aki egyik krisztusi szellemben alakult testvérvörösségi tagja, az tagja mindannyinak. Mert mindegyik ilyen testvérvörösségen, legyenek akárcsak ketten vagy hároman ebben egyesítve, jelen van a Krisztus szelleme és az Igazság vigasztaló Lelke, mely szelidsegének szent fennségével ítéletet mond e világ állati erőszaka felett. Egy vagy velünk ezentúl örömön és fájdalomban és a világ üldözésében és velünk egyetemben is feszese vagy ami Eleinek, melynek dicséfnye el nem műlik soha és a melynek szent melege majd meghódítja, a mint igérve van, a szelid-

lelkűek számára a földet. Az a kézszorítás és ölelés, melylyel most fogadunk, legyen jelképe a szent közösségnak, mely bennünket egyesít. JjJz. a lehelet, mely egyesít, az isteni léleknek, az új világkorszak, a harmadik korszak, a Szellem korszakának, melynek tavasza bennünk immár ébredt!

Légy üdvözölve testvér!

Az eljegyzést és a házasságot is a testvérközösség körében ünnepeljék. Eskiüt nem teszünk soha, mert az eskü babonás mondás, mely a mennyei erő szakuralom bálványképe előtti nyilvános meghajolás és hódolat, a szolgásagnak ünnepies elismerése és szent elvünknek, Krisztusnak aki az esküt minden eshetőségre megtiltotta (Máté 4. 33.) és az igazság Szellemének a nyilvános megtagadása. Ám nyújtsa kezét egymásnak a szerető pár avval az ünnepélyes kijelentéssel, hogy szeretettel egymást választották feleségül, illetve férjül és híven egymással fognak élni és küzdeni a testvérközösség szent körében, jövő nemzedékek üdvére. Aztán egyik testvér a testvérközösség nevében üdvözítőket, körülbelül a következő szavakkal:

„Üdvözölünk benneteket, akik testvérközösségeknek körében örök frigyre léptetek, amidőn a lelketek két égi sugárhoz hasonlóan egyesült, a kik egyaránt a világosság küzdői vagytok. A férfi inkább az észt, a nap világosságát, a nő inkább a kedélyt, a nap melegét, avagy a nő inkább a szende hold képei, a férfi a nap képét mutatja. De férfi és nő a nap gyermekei vagytok egyaránt, hivatva velünk együtt a világ felszabadító világosság, a szabadság és szeretet mindeneket átható isteni öntudatát diadalra vinni a bennünket környező sötétségben és lelti szolgáságban sinlődő emberiséggel szemben, ügy vagytok egyesítve mint két égi sugár, melyek színe együttesen még kedvesebb és fényesebb szint ad, mint két hang, melynek összhangja szébb, gazdagabb és erőteljesebb és lelketek sugárként a szeretet minden átható öntudatával az egeket járja be. Legyen fogadalmatok, menyegzőök az emberiség majdani nagy diadalünnepének a jelképe és Igérete és kezessége a gyermekekben, a jövő nemzedékekben, a melyekben fel fogtok ébredni- újra, amidőn az Eszme napja, melyet jelenleg csak meredek magaslatról látunk, majdan diadalmasan fennen ragyog az égen, a Krisztus által hirdetett földi mennyország diadalának, ama nagy menyegzőnek, melyet az Igazság szellege vigaszul jövendöl – az égnek és földnek, a szellemnek és a szép testiségnek menyegzője, amidőn az ég minden fénye betölti a földet és a földi öröm élvezete megint szép és szent lesz.

Ide csatoljuk még a halotti beszéd mintáját, mely már a „Földmívelőben” (1897. nov. 10.) közzé volt téve.

Testvérünk befejezte e földi pályáját. Mély fájdalommal álunk ravatalánál, mi mindannyian, a kik a közösség szabadság szellemi harczosai vagyunk, a kik testvéreink, az emberiség számára megakarjuk nyitni a mennyeknek országát, a paradicsom kertjét

itt a földön: a szeretet és a szabad testvéri egyezkedés országát a vérre és vasra épített állati erőszak rendszere helyébe. Valamint a názáreti Jézus is nem a felhők mögött, hanem itt e földön óhajtotta, a mennyeknek országát, a midőn mondotta: Hozzánk jöjjön a Te országod. Nem fordulunk többé külső mennyei úrhol, mindenható önkény-úrhol, a ki e világ kormányzó fejedelme volna, olyan iszonyúan kegyetlen bálványhoz, a ki teremtményeit, kiolthatatlan bosszú-vágyban, pokoli tűzben örökkel kínozza.

Mert ez a halvány csak az erőszakuralom és kegyetlenség istenisése és már Krisztus kárhoztatta, mondván, hogy e világ fejedelme immár el van Ítélt. A mi istenségünk és mennyországunk a mindeneket összefűző szeretet végtelen élete, mely bennünk ébred, valamint a názáreti Jézus is azt mondotta: „Ne itt vagy amott keresrétek a mennyeknek országát. A mennyeknek országa tibennetek vagyon.” És ebben az isteni életben, mely testvéreinkkel összefűz, emelkedünk a halál fólé. A megsemmisülés örvényébe nem dől az, aki azt az életet élte, mely oly nagy, hogy végtelenségének gondolatában elmerül a csillagtenger és oly szent, hogy benne egybeolvadnak az emberiség milliói. Ezt az életet éled Te is szeretett testvérünk, aki velünk küzdöttél és szenvedtél a közösség és szabadság szent ügyeéri és Te is a mi körünkbén, a mindenig isteni életéhen éled tovább szellemi életedet, valamint mindazok élik, a kik ebben a szent közösségen nyugszanak, a minden egyesítő szeretet eleven istenségen és mennyországában a mely a mi telkeinkben feltárol és összetartást teremt a nehéz küzdelemben és a jövő nemzedékekben mindig fényesebben felfog világlati azokban, a kiknek számára Te velünk egyetemben küzdöttél és szenvedtél, hogy a magasztos szeretet földi paradicsomát teremtsük. Te aki velünk együtt küzdöttél a gazdagok evangéliumának képmutató hirdetői, a hatalom bálványának uralma ellen a földön és a mennyben, a hazugság uralma ellen, mely a gyilkosság rendszere volt a kezdettől fogva és velünk együtt a szengeyek örömhírért az erőszaknélküliség és végtelen könyörület szózatát hirdetted, ama isteni világosság ősforrásában élsz, melyet terjesztélt mint a világosság harczosa.

Te mindazokkal egyetemben, a kik a szeretet isteni fenségének tudatára ébredtek, a mely előtt porba dől a földi erőszakhatalom vérrel beszenyezett képmutató fensége és Krisztussal egyetemben, a ki szeretni tanított és nem gyilkolni, ítélezéstüket ülsz a sötétségnek minden gaz hatalma felett eme világítéletünk immár derengő nagy napján.

Es azokban a gyermekben, a jövő nemzedékekben tárol fel majd dicső napfényben az ismeret szent világosságában, a szeretet szent melegében a szabadság tiszta ege alatt a mennyeknél országa és az ö körükben ideája majd Te is feltámadásodat és örök életedet és belépsz ama paradicsomba, a melyet mi készítettünk számukra és számunkra. így teljesüljön.

Vasárnapon a szeretet vendégségére gyülekeznek a testvérek és lehetőleg énekkel is bevezetve és felváltva, szent ügyünket tárgyazó elmélkedésekkel foglalkoznak, az evangéliumok fontosabb mondásainak és hasonlatainak, valamint idevágó füzetek és könyveink („Krisztus Istensége”) avagy valós tartalmú czikkeink magyarázatával töltik az ünnepélyt.

Az eddig ünnepelt nagyünnepek közül a Karácsonyt mint a Krisztus születésének és egyúttal a szellemnapvilágának a kezdő ébredését ünnepeljük, a mely majdan a jelenleg még uralkodó önzés „. és lelkeleten zsarnokság és szolgalelkűség telét és az uralkodó éjszakát legyőzi. A zöldelő karácsonya itt a jövő szabadság diadalát jelképezi. Hasonlóképen ünneplendő a Pünkösd mint a győzelmes világosság ünnepe, mint majdani győzelünk, a nagy világjavaszt ünnepe, a hol a Szellem hatalma győzni fog sugaraival a sötétség felett, a minden ség világosságával be fogja tölteni a földet, a szolgalelkűség sötétségét feloszlatni a lelekben és a minden ség életének isteni tudatát ébreszteni. Ezen a napon üljék a vigasztaló és világfelszabadító eleven Eszme lakomáját és ennek jelképei legyenek a virágok, melyekkel magukat ékesítik. A szövegben itt aláhúzott szavak használhatók a szónoklatokra.

Kívánatos topábbá, hogy mindezekben az ünnepélyeken megfelelő énekeket énekeljenek az ünnepély kedélyhangulatának emelésére, és az ének különösen ott, ahol nagyobb kör van, váltsa fel a szónoklatot. Ezkról az énekekről majd csak gondoskodnunk kell külön füzetben.

így alakítsa ez a szent nép, mely jelenleg a népek Messiasaként kínosan a röghöz lánczolva van, újjá életét és hassa át evvel a nagy világfelszabadító eszmével a magasabb szellemi alakban felfogott világosság ősvallásával, (mely e népnek ősvallása volt, az egyházi vallás előtt) hogy majdan fényes diadalát ünnepelje. Mi nem akarunk olyan vallást, mely a népet valami ködös túlvilágba utasítja és az élettől és annak élvezetétől elidegeníti, hanem olyan vallást, mely az Isteniséget az életben látja, úgy, hogy a természet szemlélete, mely őt minden nap környezi, a nap, a hold és sugarai a föld és vete, a tél, a tavasz és a nyár az összel egyaránt eleven szemléletben ébressze vallási öntudatát és felemelje lelkét a szellem napjához, mely ő benne kell, hogy feltámadjon a lélek világosságához és ahhoz a belső minden ség tudásához, a mi nagyobb mindenél és az isteni sugár mi bennünk, a világfelszabadító világosság, mely a szolgaság telét, az önzés jegét megtöri és szent önfeláldozásra bírja az egyes embert, aki nem álomszerű mennyországban, hanem majdan a jövő szabadság ébredezésében, abban a világjavaszból, melynek virágai

majd nem hervadnak soha, abban a nyárban, melynek tündöklő napja 1e nem tűnik, melynek aratása meg nem szűnik soha, 'övő nemzedékekben,, melyek boldogságát ó készítette el6 lősiesen, lelke feltámadását és örök életét.

. Kezdje így meg ez a szent mártirnép ezt az új világkor- szakot, az új világtavaszt, ahol isteni öntudatára ébred az ember!

* * *

Függelékül ide illesztjük még a felekeztnélküliségre vonatkozó törvényszakaszokat magyarázattal.

Az 1898. évi 43. törvénycikk a vallás szabad gyakorlatáról a következőket rendeli.

„1. §. mindenki szabadon vallhat és követhet bármely bitet vagy vallást és azt az ország törvényeinek, valamint a közérkölciség kívánalmaival korlátai között külsőleg is kifejezheti és gyakorolhatja.

Senkit sem szabad törvényekbe vagy a közérkölciségbe nem ütközö vallási szertartás gyakorlásában akadályozni, avagy hitével nem egyező valiisi cselekmény teljesítésére kényszeríteni.”

Vallási ünnepély vagy szertartás czéljából tehát *szabadon, minden bejelentés nélkül szabad gyülekezni*, ebben senkit sem szabad akadályozni a törvény értelmében. Miután a mi vallásunk minden gyűlöléstet és erőszakot kárhoztat és a legtisztább krisztusi erkölcsöt hirdeti, híveink vallási gyülekezetét háborugatni ennek a törvénynek nyílt megszegése volna.

„6. §. Valamely vallásfelekezetből kilépni vagy valamely vallásfelekezetbe belépni mindenkinet szabad a törvényekben megállapított feltételek mellett.

23. §. Arra ki a bevett vagy a törvényesen elismert vallásfelekezetek valamelyikéből kilépni vagy azokon kívül állván, azok valamelyikébe belépni óhajt, az 1868. 53. törvénycikk 1-5. és 7. §-ai nyernek alkalmazást azzal a módosítással, hogy az „átterés” szó helyett „kilépés” illetőleg belépés értendő, továbbá, hogy az idézett törvénycikk 4. és 6. §-aiban említett bizonyítványok az illetékes elsőfokú közigazgatási hatóságnál mutatandók fel, a-mely annak az egyháznak illetékes lelkészét vagy elöljáróságát értesíti, melyből az illető kilépni illetőleg melybe belépni óhajt.

Az elhagyott egyház elvei az abból kilépettre semmiben sem kötelezők.

Minthogy a mi vallásunk nem tartozik a bevett felekezetekhez, az abbavaló belépés a hatóságnál nem jelentendő be, hanem csak a kilépés tudomás végett.

Minthogy a régi egyház *elvei* a kilépőkre nézve nem kötelezők, *nem is tartoznak semmiképen gyermekeiket keresztletetni*, a miről már előbb is szólottunk. Kivételt képez azonban az ideiglenes adó és a gyermekek egyházi nevelése körüli kötelezettség, a miről a 24. és 26. §-ban lesz szó. A kilépés módonzatait a fennidézett 1868. 53. törvénycikk írja körül, melynek szakaszait mi itt idézzük, a fenti törvény értelmében az „átterni” szót „kilépni” szóval helyettesítve:

2. §. Kilépni annak szabad, aki életkora 18. évét már betöltötte, azonban a nők férjhezmenetelük után, ha e kort el nem érték volna is, aí ;-hétnek.

3. §. A kilépni kívánó bármely egyház tagja legyen, ebbeli szándékát önmaga által választott két tanú jelenlétében saját egyházközsgének elkésze előtt nyilatkoztatja ki.

S ezen első nyilatkozattételtől számítandó 14 nap eltelt után és legfelebb 30 nap eltelt előtt ugyanazon vagy más szintén általa választott két tanú jelenlétében ismét saját egyházközsgének lelkésze előtt jelenti i, hogy kilépési szándéka mellett továbbra is megmarad.

4. §. A kilépni akáró minden előtérben tett nyilatkozata felől azon lelkészről, aki előtt kilépési szándékát kijelentette, minden ízben külön-külön békylegmenes bizonyítványt kér.

5. §. Ha a lelkész a kívánt bizonyítványt bármelyik esetben, akárhely okból is «ki nem adná: minden ízben tett nyilatkozatról külön-külön jelenvolt tanuk adnak békylegmenes bizonyítványt.”

A kik tehát kilépni akarnak, a papi egyházból, kiki két-réth tanúval megjelenik az illető plébánosnál (lelkésznél) ós ojelentve kilépését, bizonyítványt kér tőle. Azt tanácsolnám, hogy vagy egyenként vagy legfeljebb kisebb csoportban jelentkezzenek és hogy szokott hamis ürügygyel ne éljen a hatalom, minden bot nélkül jelenjenek meg. Ha a pap a bizonyítványt megtagadja, akkor a kilépésről szóló békylegmenes bizonyítványt a két tanú állítja ki. Ezt azután 14 napon belül ismételni kell. A két bizonyítványt aztán a főszolgabírónál, vagy városi tanácsnál be kell jelenteni. A bizonyítvány szövege így hangozhat példaképen:

Bizonyítvány.

Mi alulírottak békési lakosok bizonyítjuk, hogy F. Nagy Péter békési római katholikus (vagy evang. reform. ágostai hitv.) lakos földmives, lakik utczában házszám alatt, Fehér János helybeli róm. kath. (ágostai, evang. református stb. plébános vagy lelkésznél) megjelent és kijelentette, hogy a római katholikus (ágost. evang. stb.) egyházból kilép és minden törvényesen elismert felekezeten kívül áll és erről bizonyítványt kért, a mit a plébános úr megtagadott.

Kelt Békésen, 1898 július hó 10.

*Román István
Fekete András.*

A második bizonyítvány, épen így hangzik, csakhogy azt kell kiírni benne, *hogy szándéka mellett megmaradt;* hogy a róm. kath., vagy pedig más egyházból kilép.

A főszolgabírónál vagy városi tanácsnál benyújtandó beadványt a kérelmező saját nevében intézi és ez egyszerűen így hangzik az ív külső részén:

Tekintetes főszolgabírói hivatal (városi tanács).

Bejelentése

Nagy Péter békési lakosnak a csatolt két bizonyítványa alapján, hogy minden törvényesen elismert felekezeten kívül áll – Belülről pedig:

Tekintetes főszolgabírói hivatal (városi tanács).

Tisztelettel bejelentem az ide mellékelt két bizonyítvány alapján, hogy minden törvényesen elismert felekezeten kívül állok.

Kelt Békésen, stb.

Tisztelettel

Nagy Péter

békési lakos földmives
lakik . . utcazabán háyszám.

Folytathatjuk, az idevágó szöveget.

24. §. Aki valamely bevett vagy elismert vallásfelekezetből kilép, köteles a kilépés idejéig esedékessé vált egyházi tartozását annak az egyhznak, melyből kilépett, megfizetni.

25. §. A bevett vallásfelekezetek valamelyikből kilépett mindaddig¹; mig valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez nem csatlakozik:

köteles a kilépés idejét követő *ötödik* naptári év végéig esedékes rendes egyházi járulékokat annak az egyháznak szolgáltatni, melyből kilépett, a kilépés idejét követő öt év egyikében sem terhelhető azonban nagyobb járulékkal, mint a mennyit a kilépés évében tartozott fizetni.

26. §. A gyermeket, akár mind a két, akár csak az egyik szülője aj bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartozik, valamely bevett vagy törvényesen elismert vallást követnek és abban nevelődnek.”

Számunkra meglehetősen közömbös lehet, melyikben az! egyházi vallások közül oktatják a gyermeket az iskolában; amiről aztán a rokonság esetleg a hatóság intézkedik. Ha aj gyermek eszéhez ébred, könnyű lesz a szülőknek és a testvérközösség oktatásának a gyermeket az ész és a végtelen könyörület vallására ébreszteni.

Idézzük végül még a

31. §-t: A házban utazó vagy tartózkodó idegenek tarthatnak sa hitelveik szerint rendes nyilvános isteni tiszteletet, amennyiben az a fenn törvényekbe és a közérkölciségbe nem ütközik ós az illető rendőri hatóságok eleve bejelentetik.

Idézzük ezt a szakaszt pedig azért, mert ebből világos, hogy csak az idegenek, a külföldiek tartoznak nyilvános isteni tiszteletüket a hatóságnál bejelenteni, házi isteni tiszteletet pedig: még az idegenek is bejelentés nélkül tarthatnak meg.

